

ภาคที่ 2 หลักและวิธีทำงานกับประชาชน

7. การเข้าถึงประชาชน

การเข้าถึงประชาชนเป็นหลักการสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการปฏิบัติงานของนักพัฒนาอันที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักพัฒนากับประชาชน และกระชับความสัมพันธ์ระหว่างรายภูมิรัฐบาล เป็นการสร้างความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกัน ถ้านักพัฒนาสามารถสร้างความสัมพันธ์กับประชาชนได้ดีเพียงไร ก็เท่ากับเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับประชาชนได้ดีเพียงนั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการสร้างภาพพจน์ที่ดีให้กับประชาชนที่มีต่อรัฐบาลนั่นเอง

งานพัฒนาชุมชนเป็นงานที่ละเอียดอ่อน เพราะเป็นงานที่นักพัฒนาจะต้องไปทำร่วมกับประชาชน นักพัฒนาจะต้องหาหนทางให้ได้มาซึ่งความเห็นชอบและความร่วมมือของประชาชนให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ใน การที่จะเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิตของพวกรา การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นควรจะเกิดจากกระบวนการของประชาชนเอง มิใช่เกิดจากความคิดเห็นของนักพัฒนาฝ่ายเดียว นักพัฒนาจะต้องไม่พยายามขัดเยียดค่านิยมที่ตนคิดว่าดีกว่านี้ให้กับประชาชน โดยที่ประชาชนยังไม่รู้แจ้งเห็นใจจริงถึงคุณประโยชน์ของการเปลี่ยนแปลง ที่มีต่อพวกราโดยตรง งานพัฒนาจึงถือว่าความคิดเห็นของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ และนักพัฒนาจะต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และพยายามกระทำทุกอย่างเพื่อที่จะให้ประชาชนเห็นชอบในการเปลี่ยนแปลง จนถึงระดับที่มีความศรัทธาร่วมพลังกับปฏิบัติการเพื่อที่จะบรรลุถึงสิ่งที่พวกราต้องการ

นักพัฒนาจะต้องรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตน พยายามสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในหมู่ของประชาชน ที่ได้มอบหมายให้มีหน้าที่ไปนำการเปลี่ยนแปลงชีวิตของเข้า ควรจะปฏิบัติการด้วยความรอบคอบ เป็นระบบ และเป็นขั้นตอน ทั้งนี้เพื่อจะก่อให้เกิดความเชื่อใจ ระหว่างนักพัฒนา กับประชาชน อันจะนำไปสู่การปิดช่องว่างระหว่างข้าราชการและประชาชน ระหว่างชุมชนในเมืองและชุมชนในชนบท หรือช่องว่างระหว่างคนรวยในเมือง และคนจนในชนบท

ในการปฏิบัติติดต่อ กับประชาชน ไม่ว่าโอกาสใดจะต้องสร้างความสัมพันธ์อันดี ต่อประชาชน จะต้องถือหลักสร้างมิตรภาพ กืออาชันจะประชาชน พร้อม ๆ กับการปฏิบัติตามหน้าที่ของตนโดยเคร่งครัด และไม่สร้างความกระทบกระเทือนใจให้เกิดแก่ประชาชน แม้แต่ด้วยเหตุเดิม ๆ น้อย ๆ การสร้างสัมพันธภาพเพื่อเข้าถึงจิตใจของประชาชนนั้น นับว่า เป็นขั้นแรกที่สำคัญที่จะเป็นเครื่องกำหนดว่านักพัฒนาจะทำงานได้สำเร็จหรือล้มเหลว หากว่า นักพัฒนาไม่สามารถสร้างสัมพันธ์กับประชาชนได้แล้ว ไม่เพียงแต่นักพัฒนาจะไม่

สามารถนำทรัพย์สินหรือสร้างพลังชุมชนท่านนั้น แต่ยังมีผลทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกต่อต้านนักพัฒนาคนอื่น ๆ ที่จะเข้าไปทำงานอีกด้วย ดังนั้นนักพัฒนาจะต้องทำตัวให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน การที่จะทำตัวให้เป็นที่ยอมรับของประชาชนได้ นักพัฒนาจะต้องเข้าไปกลุกคลี ติดต่อกับประชาชนในชุมชนโดยแท้จริง

ความหมายของการเข้าถึงประชาชน

การเข้าถึงประชาชน หมายถึง การที่นักพัฒนาหรือข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายสร้างมิตรภาพต่อประชาชน เพื่อให้เกิดผลทางด้านจิตใจ คือความรักใคร่รับนับถือ และไว้วางใจกับให้ประชาชนได้รับผลดีทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาวัฒนธรรมพร้อมกันไปด้วยคือ การถินดีอยู่ดี

ถ้าจะขยายความหมายของคำว่า การเข้าถึงประชาชน ตามนัยกว้าง ๆ นี้ จะสามารถแยกได้ว่า การเข้าถึงประชาชนมีองค์ประกอบที่สำคัญ ๕ ประการ คือ

1. วิธีเข้าถึง (Approach)
2. ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ (Officials)
3. วิธีการเข้าถึงประชาชน (Procedures)
4. ผลทางด้านจิตใจ (Abstract Results)
5. ผลทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (Concrete Results)

1. วิธีเข้าถึง (Approach) อาจแยกออกได้เป็น ๒ วิธี คือ

1.1 วิธีเข้าถึงเป็นการส่วนตัว (Personal Approach) คือ การเข้าถึงเพื่อก่อให้เกิดความรักใคร่รับนับถือเป็นการเฉพาะบุคคล เช่น การใช้ภาษาเดียวกันหรือภาษาพื้นเมือง เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในความรู้สึก การรับประทานอาหารร่วมกันโดยมิได้แสดงความรังเกียจ ก็ยอมจะก่อให้เกิดความเลื่อมใสและนับถือเช่นกัน วิธีการอื่น ๆ ก็ได้แก่ การเป็นผู้ตั้งอยู่ในศูนย์กลาง ไม่สนใจอื่นใด ฯลฯ เหล่านี้ แม้จะเกิดผลเฉพาะผู้ปฏิบัติโดยตรง แต่ก็เกิดผลดีแก่ส่วนรวมโดยทางอ้อมด้วย ถ้าข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ปฏิบัติกันอย่างจริงจังแล้วก็จะก่อให้เกิดผลแก่ส่วนรวมได้มากที่เดียว

1.2 การเข้าถึงโดยส่วนรวม (Impersonal Approach) คือ วิธีเข้าถึงประชาชนเพื่อให้เกิดผลส่วนรวม การที่จะนำวิธีการดังกล่าวนี้เข้าสู่ประชาชน จำต้องมีการสำรวจวิจัยข้อมูล ต่าง ๆ พอสมควร เพื่อป้องกันการผิดพลาด กล่าวคือ ในเบื้องแรก ควรจะได้ทราบความเป็นอยู่ ความต้องการของประชาชน ความขัดแย้ง หรือปัญหาต่าง ๆ เช่นเกี่ยวกับลักษณะเมือง ศาสนา ภาษา ชนบทธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม มาตรฐานการศึกษาของประชาชน

ตลอดจนความสำคัญของบุคคลต่าง ๆ ในท้องที่นั้น ๆ ก็จะเป็นประโยชน์แก่ทางราชการ เป็นอย่างมาก

วิธีดำเนินการเข้าถึงประชาชนทั้ง 2 วิธีนี้ การจะดำเนินการควบคู่กันไป โดยนำ วิชาการสาขาต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลมาใช้ เช่น วิชาประมุขศิลป์ วิชานุชยสัมพันธ์ วิชาจิตวิทยาสังคม วิธีทำงานร่วมกับประชาชน เป็นต้น นั่นคือ วิธีการเข้าถึงประชาชน (Approach) บวกกุศลโภบาย หรือกลวิธี (Tactics) นำโดยข้าราชการและเจ้าหน้าที่ไปสู่เป้าหมายคือประชาชน

2. ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ (Officials) ข้าราชการและเจ้าหน้าที่จะเข้าถึงประชาชน แยกได้เป็น 2 ประเภท คือ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง และข้าราชการและเจ้าหน้าที่ ฝ่ายวิชาการจากกระทรวง ทบวง กรม ต่าง ๆ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองทำหน้าที่ ในฐานะผู้ประสานงาน ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือทาง ด้านวิชาการ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ทั้ง 2 ประเภทนี้ ต้องปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด และ ควรจะได้ทำการวิจัยร่วมกัน ก่อนที่จะลงมือทำงานก็ควรจะได้กำหนดแผนงานหรือโครงการ ขึ้นไว้เป็นหลักในการดำเนินงานด้วย

ในการเข้าถึงประชาชนนั้น คุณสมบัติส่วนตัวและพื้นความรู้ทางวิชาการของ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากกว่า คือ

2.1 คุณสมบัติส่วนตัว ถ้าข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่รู้บາมีความประพฤติไม่ดี เช่น ขาดความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอื้อเฟื้อ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ฯลฯ การเข้าถึงประชาชน ก็ไม่อาจบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

2.2 พื้นความรู้ทางวิชาการ นอกจากข้าราชการและเจ้าหน้าที่จะมีความประพฤติ ดีแล้ว ยังต้องมีความรู้ทางด้านวิชาการสาขาต่าง ๆ ดีจนสามารถนำไปถ่ายทอดและแนะนำ แก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี เช่น วิชาประมุขศิลป์ วิชานุชยสัมพันธ์ วิชาการประชาสัมพันธ์ วิชาการพูดต่อหน้าชุมชน วิชาจิตวิทยาสังคม วิชาการทำงานร่วมกับประชาชน วิชาการประสานงาน เป็นต้น

ในการติดต่อกับประชาชน ไม่ว่าในโอกาสใด ข้าราชการและเจ้าหน้าที่จะต้อง สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อประชาชน และไม่สร้างความกระทบกระเทือนใจให้เกิดกับประชาชน แม้ด้วยเหตุเล็ก ๆ น้อย ๆ สำหรับหน่วยราชการที่จะให้บริการแก่ประชาชนโดยตรง เช่น ที่ว่าการอำเภอ กิจการทะเบียนต่าง ๆ งานสาธารณสุข งานอาชญากรรมต่าง ๆ ฯลฯ ประชาชนจะต้องเข้ามารับบริการเป็นประจำ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ นี้จึงมีความสำคัญมาก การปฏิบัติต่อประชาชนที่มาติดต่อ ควรจะปฏิบัติตั้งต่อไปนี้

- ໄຊກາຕ້ອນຮັບດ້ວຍຄວາມຢືນແຍ້ນແຈ່ນໃສອູ່ເສມອ
- ພູດຈາໄພເຮົາອ່ອນຫວານ
- ໄໃກໍມະນະນຳທີ່ລູກຕ້ອງຄວາມປະສົງຂອງຜູ້ມາຕິດຕ່ອ
- ໄນແສດງອາມຟີ່ຕ່ອປະຊານຜູ້ມາຕິດຕ່ອ
- ຈົດສຕານທີ່ໄໝສະອາດເຮັບຮ້ອບ ໃຫ້ຜູ້ມາຕິດຕ່ອພນເຫັນໄດ້ຈ່າຍ ສະດວກແກ່ການ
ມາຮັບນວກຕ່າງ ຈາ
- ແຕ່ງກາຍໃຫ້ສຸກພເຮັບຮ້ອຍ
- ມືເມຕຕາກຽນແກ່ປະຊານຜູ້ມາຕິດຕ່ອ
- ມາກ່ອນເວລາເປີດທີ່ກຳນົດ ແລະກຳລັບຫລັງຈາກທີ່ທຳການປຶດແລ້ວ

3. ວິທີກາເຂົ້າລຶ່ງປະຊານ (Procedures) ໄມາຍັງວິທີດໍາເນີນກາເຂົ້າລຶ່ງປະຊານ
ຊື່ງເຮັດຕັ້ງແຕ່ກາເຫຼືອມກາໃນກາວງໂຄງກາ ກາວງມາຕຽນກາປົງບັດງານຂອງບ້າຮາກ
ແລະເຂົ້າໜ້າທີ່ຕ່ອປະຊານ ວິທີກາປົງບັດຕ່ອປະຊານ ແລະກິຈກະນົມທີ່ຈະນຳໄປໃຫ້ຄົງຕ້າ
ປະຊານ

ເພື່ອໄຫ້ໄດ້ມາຊື່ງວິທີກາເຂົ້າລຶ່ງປະຊານ ທີ່ຈະທຳໄຫ້ເກີດປະໂຍ້ນີ້ແກ່ສ່ວນຮຸມນັ້ນ
ອາຈແບ່ງຂັ້ນຕອນກາດດໍາເນີນການອອກເປັນ 4 ຫັ້ນຕອນ ດັ່ງນີ້

**ຂັ້ນທີ່ 1 ກາສໍາຮາຈ ມີວັດຖຸປະສົງເພື່ອໄຫ້ການຄົ່ງສັກພາຣາຍລະເອີດຕ່າງ ຈາ ຂອງ
ໜຸ່ນໜ້ານ ຕຳມາດ ຜູ້ມະນາຄາຈະຕ້ອງອອກໄປປົງບັດງານປະຈຳບູ້**

ກ. ສໍາຮາຈຄນ ກລຸ່ມຄນ ຈຳນວນຄນ ລັກນະຂອງບຸຄຄລ ທັສນຄຕີ ຄວາມເຂົ້ອ ຕລອດ
ຈົນຮຽມເນີຍປະເພດທີ່ປະຊານຍືດຄື້ອປົງບັດຕິ

ຂ. ກາສໍາຮາຈສະຖານກາຮັດຕ່າງ ຈາ ທັກທາງເສດຖະກິນ ສັງຄມ ແລະການເນື້ອງເພື່ອ
ໄຫ້ການຄົ່ງອາຊີພ ຮ້າຍໄດ້ ລັກທີ່ຄວາມເຂົ້ອ ຄວາມສຳໃຫກການເນື້ອງ

ກ. ກາສໍາຮາຈສິ່ງແວດລ້ອມຕ່າງ ຈາ ທີ່ມີອູ້ຕາມຮຽມຈາຕີ ແລະທີ່ກັນສ້າງຂັ້ນມາ
ສະຖານທີ່ຕ່າງ ຈາ ເຊັ່ນ ວັດ ໂໂຮງເຮັນ ສາລາປະກາມ ເປັນຕົ້ນ

ກາສໍາຮາຈນີ້ຄື້ອເປັນພື້ນຖານຂອງກາເຂົ້າລຶ່ງປະຊານ ເປັນກາເຂົ້າໄປຫາປະຊານ
ທຳກາວມຮູ້ຈັກກັບປະຊານ ພົບປະປະຊານ ສ້າງຄວາມສັນພັນຮັກປະຊານໃໝ່ໄດ້ມາຊື່ງຂໍ້ອມຸລ
ຕ່າງ ຈາ ເພື່ອທີ່ຈະນຳຂໍ້ອມຸລຕ່າງ ຈາ ເຫັນນີ້ນຳໃຊ້ປະໂຍ້ນີ້ໃນກາປົງບັດງານປະກອນກາ
ພິຈາລາວງແພນງານ ວາງໂຄງກາຕ່າງ ຈາ ຕລອດຈົນຫາວິທີກາແກ້ໄຂປົງຫາແລະດໍາເນີນການຮ່ວມ
ກົນປະຊານໃນຂັ້ນຕ່ອໄປ ກາສໍາຮາຈນີ້ຈະຕ້ອງດໍາເນີນກາຮອ່ອຍ່າງສົມ່າເສມອເພື່ອໄຫ້ໄດ້ມາຊື່ງ
ຂໍ້ອມຸລໃໝ່ ຈາ ແລະເພີ່ມເຕີມໄຫ້ທັນຕ່ອຫຼຸກກາຮັດຕ່າງ ກາເປົ້າລຶ່ນແປ່ງລອຍ່ອຕລອດເວລາ

ຂັ້ນທີ່ 2 ກາສຶກໝາປົງຫາ ກາເຂົ້າລຶ່ງປະຊານຕາມຂັ້ນທີ່ 1 ກີ່ເພື່ອພົກກາດດໍາເນີນ

งานในขั้นต่อไป คือการทราบถึงปัญหาที่จะต้องแก้ไขประเภทของปัญหา อาจจะแยกออกได้เป็น 2 ประเภท ด้วยกัน คือ

1. ปัญหาที่ชุมชนแก้ไขได้ด้วยตนเองทั้งหมด ถ้าได้มีการแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง
2. ปัญหาที่ชุมชนแก้ไขได้ด้วยตนเองบางส่วน และต้องอาศัยความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชน ซึ่งอาจเป็นความช่วยเหลือจากรัฐบาล องค์การเอกชนหรือชุมชนอื่น ๆ

หัวที่ 3 การจัดตั้งกลุ่ม คือการรวมกลุ่มประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนนั้น ทั้งนี้ก็เพื่ออาศัยกลุ่มเป็นจุดเริ่มต้นในการดำเนินงานร่วมกับประชาชน ขบวนการพัฒนาชุมชน มีความเชื่อว่า ลำพังบุคคลเพียงคนเดียวแล้วย่อมไม่มีพลังและอำนาจ จึงไม่สามารถจะต่อสู้ หรือต่อรองกับใครได้มากนัก ยกเว้นในเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัวเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น หากจะต่อสู้กับผู้ที่มีพลังยิ่งใหญ่ อย่างเช่น คณะบุคคลผู้ทรงอำนาจแล้วย่อมไม่มีทาง แต่ถ้าคนหลายคนมีประสานและครรภาระเหมือนกันรวมกลุ่มกันเข้าแล้วก็อาจจะต่อสู้คณะบุคคลที่มีพลังมากตามนั้นให้ถอยหลังได้ แต่การที่จะสร้างพลังกลุ่มให้เกิดขึ้นนั้นทุกคนต้องมีจุดมุ่งหมาย และปฏิบัติการกิจที่เป็นแนวเดียวกัน และพร้อม ๆ กัน ถ้าหากประชาชนขาดกฎหมายที่ทางภาครัฐฯ กำหนดนั้น ก็จะไม่สามารถดำเนินการได้ แต่การที่จะสร้างพลังกลุ่มให้เกิดขึ้นนั้นทุกคนต้องมีจุดมุ่งหมาย ที่มืออยู่กิจกรรมและศรัทธาเหมือนกันรวมกลุ่มกันแล้ว ก็แน่อนว่าพลังจะไม่เกิดขึ้น และอำนาจ ก็จะไม่เกิดขึ้น ดังนั้น งานพัฒนาชุมชนถึงมุ่งทำงาน กับกลุ่มคนที่มีพลังหรือมวลชนแทนที่จะทำกับบุคคลเพียงคนเดียว ซึ่งเป็นการประทัยด และได้ผลดีกว่าที่จะทำงานกับรายบุคคลหรือรายครอบครัว วิธีการที่จะเข้าถึงประชาชนทั้งชุมชนได้ ก็ต้องการรวมกลุ่มประชาชนวัยต่าง ๆ ทุกวัย เป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่ประชาชนทุกคนในชนบท แล้วใช้กิจกรรมการพัฒนาที่เหมาะสมและเป็นที่สนใจของแต่ละวัยเป็นส่วน ที่จะให้มีการรวมกลุ่มการทำงานในแต่ละวัย ด้วยเหตุนี้ งานพัฒนาชุมชนจึงแยกคนในชุมชนออกเป็น 5 วัยด้วยกัน คือ

1. วัยเด็กอ่อน	อายุตั้งแต่เกิด - 6 ปี
2. วัยเด็ก	อายุตั้งแต่ 7 - 14 ปี
3. วัยเยาวชน	อายุตั้งแต่ 15 - 25 ปี
4. วัยครองเรือน	อายุตั้งแต่ 26 - 60 ปี
5. วัยศรีเรือน	อายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป

การแบ่งคนออกตามวัยตั้งแต่เกิดจนถึงตายนี้จะเป็นแนวทางที่ช่วยให้นักพัฒนา สามารถทำงานกับทุกคนในชุมชนได้ง่ายขึ้น

หัวที่ 4 การวางแผนการ หมายถึงการวางแผนการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อ แก้ไขปัญหาที่ได้มา ตามความต้องการของประชาชน ที่ต้องวางแผนการกิจเพื่อให้การทำงาน

หรือการปฏิบัติงานได้ผลมีประสิทธิภาพ ให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และสามารถเรียนรู้ความจริงต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง กับทั้งให้มีการประสานงานกันในทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้อง เพื่อก่อให้เกิดผลดีแก่ประชาชน และประชาชนได้รับประโยชน์และบริการจาก โครงการนั้นอย่างเต็มที่ ดังได้กล่าวมาแล้วว่า งานพัฒนาชุมชนนั้นเป็นการปฏิบัติงานของ นักพัฒนาร่วมกับชาวบ้าน นักพัฒนาจะต้องทำงานกับชาวบ้านไม่ใช่ทำงานเพื่อชาวบ้าน การ ร่วมกันคิดร่วมกันนี้ทำร่วมกันแก่ปัญหา เป็นการนำไปสู่ความเข้าใจที่ดีต่อกัน เกิดการเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน การปฏิบัติงานของนักพัฒนาจะต้องร่วมปรึกษาหารือกับชาวบ้าน และร่วมมือ ดำเนินการจนบรรลุผลตามความมุ่งหมายของโครงการ

4. ผลทางด้านจิตใจ (Abstract Results) ผลทางด้านจิตใจมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อน ไปกว่าผลงานทางด้านวัตถุ ดังจะเห็นได้จากการปักธงประเพณี ซึ่งมีหลักที่ให้ประชาชน ยึดมั่นในความมั่นคงของประเทศไทย 4 ประการ คือ การยึดมั่นในสายโลหิต คือ ความเป็นชาติ หรือสัญชาติ การยึดมั่นในทางศาสนา การเคารพสักการะต่อประมุขของประเทศไทย และหลวงพ่อ ดินแดนอันเป็นบ้านเกิดเมืองมารดรของตนนั้น ปรากฏว่าเป็นเรื่องทางจิตใจเสีย 3 ประการ คือ การยึดมั่นในสายโลหิต การยึดมั่นในทางศาสนา และการเคารพสักการะต่อประมุขของ ประเทศไทย ส่วนทางวัฒนธรรมนี้มีเพียงประการเดียว คือ การวางแนวดินแดนอันเป็นบ้านเกิดเมือง มารดรของตน หลัก 3 ประการที่กล่าวข้างต้น จึงย่อมมีความสำคัญต่อการเข้าถึงประชาชนด้วย ในทำนองเดียวกัน

5. ผลทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (Concrete Results) หมายถึงการยกระดับมาตรฐาน การรองซึ่งพองประชาชนให้สูงขึ้น อันได้แก่ การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ การมีที่อยู่ อาศัยดี มีเครื่องนุ่งห่มดี มีสถานพยาบาล มีอนามัยดี และมีสิ่งจำเป็นที่ประชาชนต้องการ สำหรับการรองซึ่งพอง ตลอดจนการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

กลวิธีในการเข้าถึงประชาชน

การเข้าถึงประชาชนของนักพัฒนาอย่อมอาศัยวิธีการต่าง ๆ กัน เช่น ใช้วิธีการ ส่งเสริมเผยแพร่ (Extension Methods) ซึ่งเป็นหลักและวิธีการในการให้การศึกษาแก่ชุมชน ซึ่งแปลมาจากคำว่า Community Education ถ้าจะอธิบายกันอย่างง่าย ๆ ก็หมายถึง การนำเสนอ วิทยาการความรู้ การประพฤติปฏิบัติใหม่ ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนมาให้ชุมชนได้รับรู้ และนำไปถือปฏิบัติต่อไป ฟังดูก็รู้สึกว่าจะเป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย ๆ ไม่มีปัญหาอะไร แต่ในทาง ปฏิบัติแล้วการจะทำให้ชาวบ้านเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนในเรื่องหนึ่งเรื่องใดนั้นไม่ใช่ง่าย จะต้องอาศัยเวลาและวิธีการต่าง ๆ จนทำให้เข้าແนึกว่าของใหม่นั้นจะได้ประโยชน์และคุ้มค่า มากกว่าของเก่า เข้าจึงจะยอมรับเอ้าไปใช้ (Adoption)

นักพัฒนาจะต้องเข้าถึงประชาชนโดยใช้วิธีการให้การศึกษาชุมชน โดยให้ความรู้แก่ประชาชนในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต เพื่อให้เขาได้นำเอาวิทยาการใหม่ๆ มาใช้ประโยชน์ และปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น แต่การให้ความรู้หรือให้การศึกษาในที่นี้ไม่ได้หมายถึง การสอนในห้องเรียน หรือให้ชาวบ้านมานั่งฟังคำบรรยาย การทำให้ชาวบ้านเข้าใจถึงวิทยาการใหม่ๆ และเห็นประโยชน์ในสิ่งเหล่านั้น จะต้องอาศัยวิธีการและเครื่องมือ เครื่องใช้หлатอย่าง เช่น วิทยุ เอกสารสั่งพิมพ์ การสาธิต การจัดนิทรรศการ การให้ลองทำ การสนับสนุนทางด้านวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขั้นตอนที่จะทำให้คนยอมรับในสิ่งต่างๆ จะต้องค่อยเป็นค่อยไป อันประกอบด้วย

1. ขั้นรับรู้ (Awareness) ก่อนที่จะยอมรับสิ่งใดจะต้องรู้ว่าได้มีสิ่งนั้นเกิดขึ้นแล้ว เสียงก่อน เช่น ข้าพันธุ์ใหม่ จะต้องทำให้ชาวนาได้รับรู้ว่ามีข้าพันธุ์ใหม่เกิดขึ้นแล้ว

2. ขั้นสนใจ (Interest) เมื่อรับรู้แล้วจะต้องทำให้เขาเกิดความสนใจว่า ข้าพันธุ์ใหม่นั้นมีประโยชน์อย่างไร จะใช้อย่างไร หาได้ที่ไหน

3. ขั้นประเมินค่า (Evaluation) เมื่อรู้ข้อมูลต่างๆ แล้ว ชาวนาจะต้องประเมินค่า ว่าตัวจะเปลี่ยนไปใช้ข้าพันธุ์ใหม่จะได้ผลคุณค่าไหม ขั้นนี้อาจจะต้องสาธิตให้ดู โดยเปรียบเทียบ ข้อได้เปรียบเสียเปรียบ

4. ขั้นทดลอง (Trial) เมื่อเห็นว่าได้ผลคุณค่าแล้ว ชาวนาอาจเริ่มใช้ระบบเข้าหน้าที่ จะต้องให้การสนับสนุนอย่างใกล้ชิดเพื่อให้การใช้เป็นไปอย่างถูกวิธีและได้ผลคุณค่าตามเป้าหมาย

5. ขั้นยอมรับ (Adoption) เมื่อทดลองได้ผลแล้ว ชาวนา ก็จะยอมรับข้าพันธุ์ใหม่ที่ก่อตัวมาแล้วเป็นการอธิบายคร่าวๆ ถึงขั้นตอนในการยอมรับ แต่ละขั้นตอน จะต้องอาศัยวิธีการต่างๆ ที่จะให้ข้อมูลและทำให้ชาวนาเชื่อในสิ่งนั้น เพราะฉะนั้นเมื่อนักพัฒนาใช้วิธีการส่งเสริมและเผยแพร่ในการเข้าถึงประชาชน นักพัฒนามีบทบาทต่อชุมชนอยู่ 3 ประการ คือ

1. การให้การศึกษาชุมชน

2. เป็นผู้นำความรู้จากห้องทดลองมาสู่ชุมชน และนำปัญหาของชุมชนกลับไปสู่ห้องทดลอง

3. ฝึกให้คนในชุมชนรู้จักตัดสินใจเอง

สรุปแล้วการเข้าถึงประชาชนของนักพัฒนา ย่อมอาศัยเทคนิคต่างๆ กัน เช่น

1. ใช้วิธีการส่งเสริมเผยแพร่ (Extension Methods)

2. เยี่ยมเยียนชาวบ้านเป็นรายบุคคล

3. จัดรวมกลุ่มชาวบ้านขึ้นเพื่อไปดูเรื่องต่างๆ นาตัวอย่าง บ้าน示范 และยานการค้า

4. แสดงวิธีการทำงานและผลสำเร็จของงานบางอย่างให้ดู เพื่อชาวบ้านเห็นวิธีทำงานแบบง่าย ๆ โดยใช้เครื่องมือทันสมัยใหม่ ๆ ทั้งนี้เพื่อชาวบ้านจะทำตามก็ต่อเมื่อได้เห็นผลสำเร็จเหล่านั้น
5. ใช้การอภิปรายเป็นกลุ่มระหว่างชาวบ้านที่สนใจร่วมกัน และการอภิปรายในที่ประชุม ศาสนา และย่านที่เป็นทำเลการค้า
6. ใช้วิธีการอื่น ๆ ซึ่งก่อให้ชาวบ้านสนใจ เช่น การเด่นต่าง ๆ กีฬา วิทยุ นิทรรศการ การแข่งขัน ภาพนิทรรศ และภายนี้ เป็นต้น

หลัก 3 ประการในการเข้าถึงประชาชน

1. นับถือประชาชน vulgar ความไว้วางใจประชาชน ได้แก่ การยอมรับความคิดเห็นของประชาชน นักพัฒนาจึงต้องไม่เพียงแต่จะไปสู่ประชาชนในฐานะผู้รับใช้ประชาชน หากจะต้องยอมรับความคิดเห็น ความรับผิดชอบของประชาชนด้วยความนับถือ มีความเชื่อมั่น และไว้วางใจประชาชน ให้ความร่วมมือสนับสนุนในกิจกรรมที่ประชาชนดำเนินการด้วยความเต็มใจ ไม่ดูหมิ่นประชาชน นักพัฒนาต้องมองความรับผิดชอบในการกำหนดวิธีการดำเนินชีวิตของประชาชนให้กับตัวประชาชนเอง ทั้งนี้ตามความเหมาะสมและขีดความสามารถของประชาชน

2. การช่วยเหลือประชาชน vulgar ความร่วมมือ นักพัฒนาจะต้องให้ความช่วยเหลือเพื่อขัดความเดือดร้อนและทุกข์ร้อนของประชาชน เนื่องจากประชาชนในชนบทนั้น ส่วนใหญ่จะประสบกับปัญหาชีวิตนานาประการ นับตั้งแต่ที่อยู่อาศัยไปจนกระทั่งการทำการทำมาหากิน นักพัฒนาจะต้องแสดงความห่วงใยต่อทุกชีวิตของประชาชน ลงมือให้ความช่วยเหลือในทุกสิ่งทุกอย่างที่ไม่ขัดกับหลักพัฒนา นั่นก็คือ การช่วยเหลือเพื่อให้เขารู้จักช่วยตัวเอง มีความเห็นอกเห็นใจ อย่าไปดูหมิ่นเหยียดหยาม จะทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในโอกาสต่อไปได้ การช่วยเหลือประชาชนนั้นอาจจะกระทำได้โดยการช่วยสร้างสาธารณสมบัติ การช่วยเขียนหรือกรอกแบบฟอร์ม หรือการแนะนำระเบียบกฎหมายของทางราชการ เป็นต้น

3. การป้องกันคุ้มครองประชาชน vulgar ความร่วมใจของประชาชน สิ่งที่จำเป็นที่สุดในการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความผาสุก ก็คือการที่ประชาชนมีความปลอดภัย ปลอดภัยจากการคุกคามของศัตรูฝ่ายลัทธิตรงข้าม รวมทั้งพวกโจรสลัด นักพัฒนาจะต้องหาทางนำบัดความทุกข์ร้อนด้วยการให้การพิทักษ์คุ้มครองประชาชน มิให้ถูกช่วงชิงไปโดยฝ่ายตรงกันข้าม และคุกคามรบกวนโดยพวกมิจฉาชีวัน ทั้งนี้ด้วยความร่วมมือร่วมใจของประชาชนเองด้วย เพื่อประชาชนจะได้เรียนรู้ถึงวิธีการป้องกันตัว อันจะเป็นแนวทางที่ประชาชนจะได้มีความสามารถคุ้มครองและป้องกันตนเองได้ อนึ่ง นักพัฒนาจะต้องให้ความช่วยเหลือ คุ้มครองป้องกัน

ประชาชนในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วนี้ โดยความร่วมมือของประชาชนนั้นเอง

จึงเห็นได้ว่า การเข้าถึงประชาชน ตามวิธีการดังกล่าวข้างต้น จึงมีลักษณะเป็นการมุ่งที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างภาคราชการและเจ้าหน้าที่กับประชาชน และส่งเสริม ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองควบคู่กันไป ตลอดจนการส่งเสริมให้ประชาชนช่วยเหลือ โดยการย้ำยุทธ์ให้เกิดความสนใจ ให้ความคิดริเริ่ม และมีความสามารถในการสร้างสรรค์ อันจะนำไปสู่การทำงานร่วมกันเพื่อประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวม

หากรัฐบาลจะได้ให้ความสำคัญกับการเข้าถึงประชาชน และจัดให้มีการดำเนินการกันอย่างจริงจัง เป็นอย่างไรอีกข้อดีขึ้นต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคมไทยในปัจจุบันนี้ก็อาจ จะลดน้อยลงไป หรือหมดไปในที่สุด